

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DENETMENLERİN ETİK DAVRANIŞLARI VE DERS DENETİMİ YETERLİKLERİ

ZÜLFÜ DEMİRTAŞ / SONGÜL KARABATAK / ÖZKAN KÜÇÜK

Fırat Üniversitesi

Öz: Bu çalışmada öğretmen algılarına göre denetmenlerin etik davranışları ve ders denetim yeterlikleri incelenmiştir. Bu araştırma tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini Elazığ il merkezindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenler, örneklemini de bu okullarda görev yapan 315 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin analizinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Ölçeklerin boyutları arasında ilişkinin olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonunda denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterlilikleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri cinsiyet ve kıdem değişkenine göre bazı boyutlarda anlamlı farklılık varken; yaş, mezun olduğu okul türü, teftiş puanı, branş değişkenlerine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Ölçeklerin boyutlarından bazılarının birbirleri arasında orta ve düşük düzeyde, doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

 Anahtar Kelimeler: Ders Denetimi, Etik, Denetim, Denetmen

THE ETHICAL ATTITUDES AND COURSE SUPERVISION COMPETENCIES OF INSPECTORS ACCORDING TO TEACHER'S VIEWS

Abstract: In this study ethic attitudes and course supervision competencies of supervisors' according to teacher's perceptions was examined. This study is a descriptive study that scanning model is used. The environment of the study is constituted by teachers working in secondary schools in the center of Elazığ and the sample of it by the 315 teachers working in these schools. Both percentage, frequency, arithmetical mean methods, independent groups t-test and one way analysis of variance were used during data analysis. Correlation analysis was conducted to determine whether the relationship between the size of the scale. The results of research indicated that while there is significant difference in some dimensions according to variances of gender and seniority, there is not any significant difference in the variances of age, graduation school, supervision mark and branch. It is observed that there is linear and significant relation in medium and low levels between the some dimensions of the scale.

 Keywords: Course Supervision, Ethics, Supervision, Supervisor

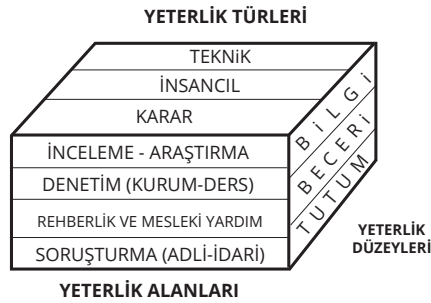
 Atfiiçin/cite as:

Demirtaş, Z., Karabatak, S. ve Küçük, Ö. (2016). Öğretmen algılarına göre denetmenlerin etik davranışları ve ders denetimi yeterlikleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice]*, 6 (12), 29-49.

Denetim, bir örgütün kabul edilen amaçlar doğrultusunda belirlenen ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması sürecidir. Örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi için hem örgütsel kaynakların en verimli şekilde kullanılması hem de yönlendirmenin ve denetimin özenle yapılması gereklidir (Aydın, 2007; Daresh, 2001; Taymaz, 20113). Denetim, bu özelliklerinden dolayı teknik bir süreç olup öğretmenlere ve diğer görevlilere sağlanan mesleki yardım ve rehberlik hizmetlerinin tümünü içerir (Karagözoğlu, 1977).

Denetim sistemi hiç olmayan veya kötü işleyen bir örgüt, zamanla yalnızlığa, düzensizliğe, kapalılığa ve durağanlığa gömülür ve güç kaybına yani entropiye neden olur. Entropi, bir örgütün zaman içerisinde gücünü yitirmesi ve en sonunda varlığının sona ermesine neden olur ki bu durum hiçbir örgüt tarafından istenmez. Bu nedenle, bir örgütün hayatını devam ettirebilmesinin en önemli unsuru bu teknik sistemi çok iyi organize etmesi ve kullanabilmesidir. Eğitimde denetimin gerekliliğini vurgulayan bir diğer unsur da denetimin bugün artık kontrol etmekten öte geliştirme odaklı bir işlev içinde görülmesidir (Aydın, 2008).

Yeterlik, bireyin görevi ile ilgili yapması gerekenleri ve rolleri yapabilmesi için sahip olması gereken güç, bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanabilir. Bir okulun gelişmesinde ve sorunların çözümünde hem yöneticilere hem de öğretmenlere rehberlik eden ve bir eğitim örgütünün güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, problemlerini, sırlarını bilmesi nedeniyle en önemli kilit role sahip olan kişiler denetmenlerdir ve denetmenlerin diğer mesleklerde olduğu gibi bazı mesleki yeterliklere sahip olması gerekir. Müfettişlerin sahip olması gereken yeterlik alanları, düzeyleri ve türleri aşağıdaki modelde gösterildiği şekildedir (Başar, 1993).

Şekil 1- Müfettiş Yeterliklerinin Boyutları ve İlişkileri

Kaynak: Başar, H. (1993). *Eğitim Denetçisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Şekil 1’de görüldüğü üzere müfettişlerin sahip olması gereken yeterlik alanlarını *inceleme-araştırma, denetim, rehberlik ve mesleki yardım ve soruşturma* olarak dört boyutta incelenirken, yeterlik türleri *teknik, insancıl* ve *karar* olarak üç boyutta ve müfettişlerin yeterlik düzeylerini ise *bilgi, beceri ve tutum* olarak üç boyutta incelenebilmektedir. Müfettişlerin sahip olması gereken teknik yeterlik, bir denetmenin denetmenlik mesleğinin gerektirdiği uzmanlık bilgisine sahip olması; insancıl yeterlik, insan ögesi ağır basan yönüyle iletişimin ve insan ilişkilerinin iyi olması ve karar yeterliliği ise sorunlara çözüm bulması ve değerlendirmesi yönüyle etkili ve yerinde karar vermesidir (Başar, 1993; Taymaz, 2011).

Türk Eğitim Sistemi’nde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı kurumların denetimi Maarif Müfettişleri tarafından gerçekleştirilir ve denetmenlerin yeterlik alanları, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği’ne göre belirlenir. Bu yönetmeliğe göre denetmenler rehberlik, denetim, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme gibi görevleri yerine getirmek zorundadırlar. Denetmenler, bu görevlerini yerine getirebilmeleri, rollerini oynayabilmeleri için yukarıda belirtilen yeterliklere sahip olmaları önemli bir unsurdur (Taymaz, 2011).

Denetim sürecinin verimli ve etkili şekilde yapılması için etik ilkelere uyulması eğitim yönetimi için önem arz etmektedir. Etik ilkelere sahip olan denetim sürecinin motive edici, güven verici, işbirliğine dayalı, adaletli, insani değerlere saygılı olması gerekmektedir. Ayrıca denetmenlerin ders denetimleri sırasında sahip oldukları mesleki yeterlikler, denetim sürecinin etkili olmasını etkileyen bir diğer önemli unsurdur. Denetim, denetmenlerin sahip olmaları gereken yeterliklere ilişkin davranışları mesleki etiğe uyarak sergilemeleri gerekir.

Mesleketiği, bir kuruluşa ait karar verme ve uygulama prensiplerinin tanımlandığı yazılı ya da yazılı olmayan kurallar bütünü olarak tanımlanır (Ünsal, Erdem ve Ulaş, 2012). Tepe’ye (2000) göre günümüzde etiğe olan ilgi artışının nedeni bazı mesleklerde karşılaşılan etik sorunların artması veya artan sorunların farkına varılmasıdır. İş yaşantısında kuruluşlar, iyi veya kötü karar ve davranış farklılıklarını belirlemek amacıyla bazı standartlar veya kurallar tanımlarlar. Denetim, özellikle iletişimin yoğun yaşandığı insan ilişkileri süreci olması, yani, eğitilenin ve denetlenenin insan olması nedeni ile mesleki etik ilkelere özellikle dikkat edilmelidir. Ayrıca, denetmenlerin insancıl yeterliklerinde etik davranışlar sergileyebilmeleri

için iyi ve anlayışlı bir lider ve insan ilişkileri uzmanı olmaları beklenir. Bunun yanında, denetmenin karar verirken etik davranması; etik ikilemler karşısında esnek ve soyut düşünebilmesi; olayları ve düşünceleri başka bakış açılarıyla değerlendirebilmesi; rehber veya denetmen rollerini yerine getirirken yerinde karar verebilmesi; kurumsal adaletsizlik ve ayrımcılık durumu ile karşılaştığında iyi bir model olabilmesi gerekir. Bir eğitim denetmeninin, denetlenenlere ve meslektaşlarına değerli ve saygın bireyler olarak davranması, gizlilik ilkesine uygun davranması, ikili ilişkilerden kaçınması, meslektaşları ile bilgi alışverişinde bulunması, mesleki yeterliklerini sürekli geliştirmesi; sınıf gözlemlerinden önce meslektaşları ile görüşmesi ve gözlem sürecinin amacını ve planını gözden geçirmesi gerekir (Aydın, 2006: 214-117).

Denetmenler, *ders denetimi* görevlerini yerine getirirken de mesleki etik ilkelere uyararak mesleki yeterliklerini özenle sergilemeye çalışmalıdırlar. Ders denetimi, öğretmenlerin kendi alanlarındaki yeterlikleri ile ilgili olarak işe bağlılıklarının, çalışmalarının, kullandıkları metotların, öğrenciyi yetiştirme seviyeleri ve derslerde elde ettikleri sonuçların değerlendirildiği ve okullarda genel denetimler sırasında veya bunlardan ayrı olarak yapılan denetim şeklidir (Taymaz, 2011). Ders denetiminde temel amaç, öğrenme öğretme sürecinin geliştirilmesidir ve bu süreçte öğretmenlere yardım edilir (Seçkin, 1998). Bu nedenle, öğretmenin sınıf içindeki davranışlarının etkilenmesi, öğretimle ilgili materyal ve yöntemlerin seçilmesi, değerlendirilmesi ve kullanılmasında öğretmene yardımcı olunması ve gerektiğinde öğretimsel liderlik gerektiğinde de rehberlik yapılması, öğretmeni güdülemesi, öğretmenin moral ve motivasyonunu düşürecek tavır ve tutumları, yapıcı olmayan eleştirileri ve denetim esnasında onur kırıcı söz ve davranışlardan kaçınılması gerekir (Şişman, 2002).

Öğretmenlerin bu teknik sürece ilişkin algıları, denetim sürecinin sağlıklı bir şekilde işlemesine yansır. Eğer öğretmenler veya diğer çalışanlar bu süreci olumlu algıarlarsa denetim istenilen amaca ulaşır ve bireyin morali üzerinde olumlu etkileri olur; aksi halde motivasyonun azalmasına, stresin artmasına ve örgütsel bağlılığın azalmasına neden olur (Akpınar, 2008; Porter, Wrench ve Hoskinson, 2007). Bu da, okul gibi önemli bir örgütün amaçlarına ulaşmasını sağlayan önemli bir durumdur. Çünkü denetim, bir örgütün amacına ne kadar ulaştığını, ulaşamadıysa neden ulaşamadığını; ulaşabilmek için nelerin yapılması veya ne tür önlemlerin alınması gerektiğinin belirlendiği en önemli yönetim

süreçlerinden biridir (Aydın, 2007) ve bu sürecin etkililiği, denetmenlerin görevlerini mesleki etik çerçevesinde yürütmeleri ile yakından ilişkilidir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmada da Elazığ ilinde ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre eğitim denetmenlerinin etik davranışlarının ve denetmenlerin ders denetim yeterliklerinin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, en son mezun olduğu okul ve son üç yıllık teftiş puanı ortalamasına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Yöntem

Bu araştırmanın yürütülmesinde tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Genel tarama modelinde çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar,2008).

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, 2013–2014 eğitim öğretim yılında Elazığ merkez ilçede bulunan ortaokullarda görev yapan 1395 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden oransız eleman örnekleme yöntemiyle araştırmaya görüş bildirecek öğretmenler seçilmiştir. Oransız eleman örnekleme, evrendeki tüm elemanların eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türüdür (Karasar, 2008:113). Araştırmada 150'si kadın (%48), 165'i (%52) erkek olmak üzere toplam 315 öğretmen örnekleme oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması amacı ile Demir (2009) tarafından geliştirilen “İlköğretim Müfettişlerinin Ders Teftişlerinin Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi Anketi” kullanılmıştır. Anket, Denetmenlerin Öğretmenlere İlişkin Tutumlarıve **Denetmenlerin Ders Denetimi Yeterlilikleri** olmak üzere iki ölçekten meydana gelmiştir. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda Denetmenlerin Öğretmenlere İlişkin Tutumları Ölçeği'nin anket maddeleri denetmenlerin mesleki etik davranışlarını ele almasından dolayı Denetmenlerin Etik Davranışları Ölçeği olarak yeniden adlandırılmıştır.

Toplamda 10 madde içeren Denetmenlerin Etik Davranışları Ölçeği'nin güvenirlik testi sonucunda, Cronbach Alpha katsayısı ,760 olup, ölçeğin güvenirliği kabul edilebilir düzeydedir. Ölçeğe açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Toplam 10 madde içeren ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (,896) ve Bartlett değerleri (1410,561; $p= ,000$) verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir (UYTES, 1995:4). Ölçekte yer alan maddelerden bir tanesi (10. madde) .40'ın altında değer aldığı için ölçekten çıkarılmış ve ölçek 1,00'den yüksek öz değere sahip iki faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Birinci faktörün öz değeri 4,799 ve varyansı açıklama oranı %42,958; ikinci faktörün öz değeri 1,038 ve varyansı açıklama oranı %21,90 olarak gerçekleşmiştir. *Sosyal Adalet* adı verilen birinci faktör altı madde içermektedir (3., 5., 6., 7., 8., 9. maddeler). *Sosyal Sorumluluk* adı verilen ikinci faktör de üç madde içermektedir (1., 2. ve 4. maddeler).

Toplam 21 madde içeren Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikler Ölçeği'nin Cronbach Alpha katsayısı ,857 olup, ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla uygulanan açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (,889) ve Bartlett değerleri (2209,587; $p= ,000$) yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığını ve verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermiştir. Ölçekte yer alan maddelerden iki tanesi (12 ve 21. maddeler) ,40'ın altında değer aldığı için ölçekten çıkarılmış ve ölçek 1,00'den yüksek öz değere sahip üç faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Birinci faktörün öz değeri 6,254 ve varyansı açıklama oranı %28,981'dir. İkinci faktörün öz değeri 2,265 ve varyansı açıklama oranı %14,327'dir. Üçüncü faktörün öz değeri 1,363 ve varyansı açıklama oranı %8,700'dür. *Teknik Yeterlikler* adı verilen birinci faktör 11 madde (1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 13 ve 17. maddeler); *İnsancıl Yeterlikler* adı verilen ikinci faktör beş madde (10, 16, 18, 19 ve 20. maddeler); ve *Karar Yeterlikleri* adı verilen üçüncü faktör üç madde (6, 14 ve 15. maddeler) içermektedir.

Verilerin çözümlenmesinde istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Ölçekler dörtlü likert tipi olup, olumlu maddeler "(1) Hiç katılmıyorum", "(2) Çok az katılıyorum", "(3) Katılıyorum", "(4) Kesinlikle katılıyorum" şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz maddeler ise ters çevrilmiştir. Buna göre Denetmenlerin Etik Davranışları ölçeğinde 8. ve 10. maddeler; Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri ölçeğinde ise 10., 16., 18., 19. ve 20. maddeler ters puanlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan anket, Elazığ il merkezindeki ortaokullara dağıtılmış, 427 anket geri dönmüş, fakat bu anketlerden 315 tanesinin analizler için uygun olduğuna karar verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetine, yaşlarına, mezun olduğu okul türüne, branşlarına, meslekî kıdemlerine ve son üç yıllık teftiş puanlarının ortalamasına göre görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemeye geçmeden önce verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Yapılan test sonuçlarına göre, verilerin normal dağılım sergilediği görülmüştür.

Denetmenlerin etik davranışları ve ders denetimi yeterliklerine ilişkin nicel sorulardan elde edilen bulguların karşılaştırılmasında yüzde, frekans, aritmetik ortalama yöntemlerinin yanı sıra, öğretmenlerin cinsiyetine göre bağımsız gruplar t-testi; yaşlarına, mezun olduğu okul türüne, branşlarına, meslekî kıdemlerine ve son üç yıllık teftiş puanlarının ortalamasına göre tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Verilerin analizi sırasında 75-60 teftiş puanına sahip olan sadece bir öğretmen olduğundan dolayı bu öğretmen 76-89 teftiş puanı alan öğretmen grubuna dahil edilmiştir. Yapılan analizlerde tek yönlü varyans analizi testine göre anlamlı fark çıkması durumunda, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc testi olarak LSD testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi ,05 olarak alınmıştır. Ayrıca çalışmanın ölçeklerinin boyutları arasında ilişkinin tespit edilmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Alınan görüşlerin yorumlanması için elde edilecek sonuçların aralıkları Demir (2009) tarafından yapılan puanlamaya sadık kalınarak “1,00-1,75 Hiç Katılmıyorum”, “1,76-2,50 Çok Az Katılıyorum”, “2,51-3,25 Katılıyorum” ve “3,26-4,00 Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde ayarlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır. Denetmenlerin etik davranışları ve ders denetimi yeterliklerine göre öğretmen algularının aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarını gösteren bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1*Boyutlara İlişkin Ortalama Değerleri*

Ölçek	Boyutlar	n	\bar{X}	s.s
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	315	2,51	,053
	Sosyal Sorumluluk	315	2,96	,056
	Genel Ortalama	315	2,73	,049
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlilikleri	Teknik Yeterlilikler	315	2,58	,511
	İnsancıl Yeterlilikler	315	2,78	,621
	Karar Yeterlilikleri	315	2,66	,603
	Genel Ortalama	315	2,67	,396

Tablo 1 incelendiğinde, denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin branş öğretmenlerinin algıları hem Denetmenlerin Etik Davranışları ölçeğinde hem de Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlilikleri ölçeğinde (*Sosyal Adalet* boyutunda $\bar{x}=2,51$, *Sosyal Sorumluluk* boyutunda $\bar{x}=2,96$, *Teknik Yeterlilikler* boyutunda $\bar{x}=2,58$, *İnsancıl Yeterlilikler* boyutunda $\bar{x}=2,78$ ve *Karar Yeterlilikleri* boyutunda $\bar{x}=2,66$ ile “*Katılıyorum*” düzeyindedir. Öğretmenlerin algılarına göre denetmenlerin etik davranış düzeyi ($\bar{x}=2,73$), denetmenlerin ders denetim yeterlik düzeyine ($\bar{x}=2,67$) göre daha yüksektir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2*Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları*

Ölçek	Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	s.s	t	sd	P
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	Kadın	150	2,47	,53	-1,109	313	,268
		Erkek	165	2,54	,53			
	Sosyal Sorumluluk	Kadın	150	2,96	,53	-,095	313	,924
		Erkek	164	2,96	,59			
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	Kadın	149	2,51	,47	-2,217*	313	,027
		Erkek	165	2,64	,54			
	İnsancıl Yeterlikler	Kadın	150	2,70	,59	-2,347*	313	,020
		Erkek	165	2,86	,64			
	Karar Yeterlikleri	Kadın	150	2,63	,59	-,786	313	,432
		Erkek	165	2,69	,62			

Tablo 2’deki verilere göre, Denetimde Etik Davranışlar ölçeğinin boyutları (Sosyal Adalet, Sosyal Sorumluluk) ile ilgili olarak öğretmenlerin algıları cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri Ölçeğinin *Karar Yeterlikleri* boyutunda görüşler cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak bu ölçeğin *Teknik Yeterlikler* [$t_{(313)} = -2,217$; $p = ,027 < ,05$] ve *İnsancıl Yeterlikler* [$t_{(313)} = -2,347$; $p = ,020 < ,05$] boyutlarında cinsiyet değişkeni görüşler arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Bu iki faktörde de erkek öğretmenlerin algıları kadınlardan daha yüksektir. Kadın öğretmenler, denetmenlerin özellikle teknik ve insancıl yeterliklerini erkek öğretmenlere göre daha düşük algılamaktadırlar.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3*Branş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Ölçek	Boyutlar	Branş	n	\bar{x}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	P
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	Türkçe	37	2,37	Gruplararası	1,886	6	,314	1,122	,349
		Matematik	38	2,43						
		Fen ve Tek.	31	2,51						
		Sosyal Bil.	34	2,56						
		İngilizce	34	2,66						
		Yetenk Ders.	47	2,55						
		Diğer	94	2,50						
	Toplam	315	2,51	Grupiçi	86,298	308	,280			
	Sosyal Sorumluluk	Türkçe	37	2,91	Gruplararası	2,243	6	,374	1,188	,312
		Matematik	38	2,87						
		Fen ve Tek.	31	2,96						
		Sosyal Bil.	34	2,99						
		İngilizce	34	3,18						
		Yetenk Ders.	47	2,98						
Diğer		94	2,91							
Toplam	315	2,96	Grupiçi	96,891	308	,315				
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	Türkçe	37	2,54	Gruplararası	,991	6	,165	,628	,708
		Matematik	38	2,51						
		Fen ve Tek.	31	2,54						
		Sosyal Bil.	34	2,64						
		İngilizce	34	2,70						
		Yetenk Ders.	47	2,61						
		Diğer	94	2,55						
	Toplam	315	2,58	Grupiçi	81,075	308	,263			
	İnsancıl Yeterlikler	Türkçe	37	2,77	Gruplararası	2,908	6	,485	1,263	,274
		Matematik	38	2,70						
		Fen ve Tek.	31	2,85						
		Sosyal Bil.	34	3,00						
		İngilizce	34	2,85						
		Yetenk Ders.	47	2,79						
Diğer		94	2,69							
Toplam	315	2,78	Grupiçi	118,160	308	,384				
Karar Yeterlikleri	Türkçe	37	2,77	Gruplararası	1,410	6	,235	,641	,697	
	Matematik	38	2,63							
	Fen ve Tek.	31	2,54							
	Sosyal Bil.	34	2,71							
	İngilizce	34	2,56							
	Yetenk Ders.	47	2,67							
	Diğer	94	2,69							
Toplam	315	2,66	Grupiçi	112,914	308	,367				
Toplam										

* p < .05

Tablo 3'teki verilere göre hiç bir boyutta öğretmenlerin algılarında branş değişkeni açısından anlamlı farklılık görülmemektedir. *Sosyal Adalet* boyutunda branşı Türkçe olan öğretmenler ($\bar{x}=2,37$) ile branşı Matematik olan öğretmenler ($\bar{x}=2,43$) “Çok az katılıyorum” düzeyinde görüş bildirirken, diğerler öğretmenler tüm boyutlarda branş değişkenine göre “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin mezun olduğu okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 4’te görüldüğü gibidir.

Tablo 4

Mezun Olduğu Okul Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Okul Türü	n	\bar{x}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	P
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	Eğitim Fak.	158	2,49	Gruplararası	1,746	3	,582	2,094	,101
		Fen Edebiyat	78	2,42						
		Lisansüstü	36	2,62						
		Diğer	43	2,63						
		Toplam	315	2,51						
	Sosyal Sorumluluk	Eğitim Fak.	158	2,92	Gruplararası	1,588	3	,529	1,688	,170
		Fen Edebiyat	78	2,91						
		Lisansüstü	36	3,06						
		Diğer	43	3,09						
		Toplam	315	2,96						
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	Eğitim Fak.	158	2,59	Gruplararası	,521	3	,174	,662	,576
		Fen Edebiyat	78	2,51						
		Lisansüstü	36	2,61						
		Diğer	43	2,61						
		Toplam	315	2,58						
	İnsancıl Yeterlikler	Eğitim Fak.	158	2,74	Gruplararası	1,738	3	,579	1,510	,212
		Fen Edebiyat	78	2,80						
		Lisansüstü	36	2,98						
		Diğer	43	2,76						
		Toplam	315	2,78						
Karar Yeterlikleri	Eğitim Fak.	158	2,62	Gruplararası	,616	3	,205	,562	,640	
	Fen Edebiyat	78	2,68							
	Lisansüstü	36	2,74							
	Diğer	43	2,71							
	Toplam	315	2,66							

* p < .05

Tablo 4’te görüldüğü gibi Denetimde Etik Davranışlar ölçeğinin boyutları *Sosyal Adalet* ile *Sosyal Sorumluluk* ve Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri Ölçeğinin boyutları *Teknik Yeterlikler*, *İnsancıl Yeterlikler* ve *Karar Yeterlikleri* ile ilgili olarak öğretmenlerin algıları mezun olduğu okul türü değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. *Sosyal Adalet* boyutunda Eğitim Fakültesinden ($\bar{x}=2,49$) ve Fen Edebiyat Fakültesinden ($\bar{x}=2,42$) mezun olan öğretmenler “Çok az katılıyorum” düzeyinde görüş bildirirken, diğerleri tüm boyutlarda “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 5’te görüldüğü gibidir.

Tablo 5
Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Kıdem	n	\bar{x}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	(1) 0-9 yıl	111	2,63	Gruplararası Grupiçi Toplam	3,481 84,703 88,184	3 311 314	1,160 ,272	4,260*	,006	1>2
		(2) 10-19 yıl	131	2,40							
		(3) 20-29 yıl	49	2,48							
		(4) 30 yıl&+	24	2,54							
	Toplam	315	2,51								
	Sosyal Sorumluluk	(1) 0-9 yıl	111	3,11	Gruplararası Grupiçi Toplam	4,511 94,624 99,134	3 311 314	1,504 ,304	4,942*	,002	1>2
(2) 10-19 yıl		131	2,84								
(3) 20-29 yıl		49	2,93								
(4) 30 yıl&+		24	2,93								
Toplam	315	2,96									
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	(1) 0-9 yıl	111	2,67	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,834 80,232 82,066	3 311 314	,611 ,258	2,370	,071	-
		(2) 10-19 yıl	131	2,53							
		(3) 20-29 yıl	49	2,47							
		(4) 30 yıl&+	24	2,63							
	Toplam	315	2,58								
	İnsancıl Yeterlikler	(1) 0-9 yıl	111	2,84	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,320 119,748 121,067	3 311 314	,440 ,385	1,142	,332	-
(2) 10-19 yıl		131	2,79								
(3) 20-29 yıl		49	2,64								
(4) 30 yıl&+		24	2,81								
Toplam	315	2,78									
Karar Yeterlikleri	(1) 0-9 yıl	111	2,71	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,462 112,862 114,325	3 311 314	,487 ,363	1,343	,260	-	
	(2) 10-19 yıl	131	2,60								
	(3) 20-29 yıl	49	2,76								
	(4) 30 yıl&+	24	2,58								
Toplam	315	2,66									

* p < .05

Tablo 5 incelendiğinde Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri ölçeğinin her üç boyutunda da kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. 20-29 yıl kıdem aralığındaki öğretmenler *Teknik Yeterlikler* boyutunda $\bar{x}=2,47$ ile “Çok az katılıyorum” düzeyinde görüşe sahiptirler. Denetmenlerin Etik Davranışları ölçeğinde *Sosyal Adalet* ve *Sosyal Sorumluluk* boyutlarında öğretmen görüşlerinde anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılığın 0-9 yıl ile 10-19 yıl kıdem durumları arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca 10-19 yıl ($\bar{x}=2,49$) ile 20-29 yıl ($\bar{x}=2,48$) kıdeme sahip olan öğretmenlerin *Sosyal Adalet* boyutunda

“Çok az katılıyorum” düzeyinde görüşe sahiptirler. Bu grupların dışında kalan öğretmenler her iki ölçekte de “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 6’da görüldüğü gibidir.

Tablo 6

Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Yaş	n	\bar{x}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	P
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	20-25 yas	21	2,70	Gruplararası Grupiçi Toplam	2,213 85,971 88,184	5 309 314	,443 ,278	1,591	,162
		26-30 yas	59	2,58						
		31-35 yas	73	2,48						
		36-40 yas	59	2,45						
		41-45 yas	60	2,41						
		46 ve ustü	43	2,58						
	Toplam	315	2,51							
	Sosyal Sorumluluk	20-25 yas	21	3,06	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,460 97,674 99,134	5 309 314	,292 ,316	,924	,466
		26-30 yas	59	3,05						
		31-35 yas	73	2,94						
36-40 yas		59	2,85							
41-45 yas		60	2,95							
46 ve ustü		43	2,98							
Toplam	315	2,96								
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	20-25 yas	21	2,81	Gruplararası Grupiçi Toplam	2,029 80,037 82,066	5 309 314	,406 ,259	1,567	,169
		26-30 yas	59	2,64						
		31-35 yas	73	2,58						
		36-40 yas	59	2,49						
		41-45 yas	60	2,52						
		46 ve ustü	43	2,59						
	Toplam	315	2,58							
	İnsancıl Yeterlikler	20-25 yas	21	2,90	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,341 119,727 121,067	5 309 314	,268 ,387	,692	,630
		26-30 yas	59	2,85						
		31-35 yas	73	2,71						
36-40 yas		59	2,83							
41-45 yas		60	2,72							
46 ve ustü		43	2,79							
Toplam	315	2,78								
Karar Yeterlikleri	20-25 yas	21	2,76	Gruplararası Grupiçi Toplam	3,568 110,757 114,325	5 309 314	,714 ,358	1,991	,080	
	26-30 yas	59	2,80							
	31-35 yas	73	2,61							
	36-40 yas	59	2,49							
	41-45 yas	60	2,73							
	46 ve ustü	43	2,65							
Toplam	315	2,66								

* p < .05

Tablo 6’da Denetimde Etik Davranışlar ölçeğinin boyutları Sosyal Adalet ile Sosyal Sorumluluk ve Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri Ölçeğinin boyutları Teknik Yeterlikler, İnsancıl Yeterlikler ve Karar Yeterlikleri ile ilgili olarak öğretmenlerin algıları yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık görülmemektedir. Denetmenlerin Etik Davranışları ölçeğinde *Sosyal Adalet* boyutu için 31-35 yaş ($\bar{x}=2,48$), 36-40 yaş ($\bar{x}=2,45$) ve 41-45 yaş ($\bar{x}=2,41$) aralığında olan öğretmenler ile Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri ölçeğinde *Teknik Yeterlikler* boyutu için 36-40 yaş ($\bar{x}=2,49$) aralığındaki öğretmenler “Çok az katılıyorum” düzeyinde görüş bildirirken, diğer boyutlarda “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin teftiş puanı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de görüldüğü gibidir.

Tablo 7

Teftiş Puanı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyutlar	Teftiş Puanı	n	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	P	
Denetmenlerin Etik Davranışları	Sosyal Adalet	100-90	251	2,51	Gruplararası Grupiçi Toplam	,071 88,113 88,184	2 312 314	,036 ,282	,126	,882
		89-76 puan	60	2,48						
		59-0 puan	4	2,50						
		Toplam	315	2,51						
	Sosyal Sorumluluk	100-90	251	2,99	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,100 98,034 99,134	2 312 314	,550 ,314	1,751	,175
		89-76 puan	60	2,85						
59-0 puan		4	2,75							
Toplam		315	2,96							
Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri	Teknik Yeterlikler	100-90	251	2,59	Gruplararası Grupiçi Toplam	,367 81,699 82,066	2 312 314	,184 ,262	,701	,497
		89-76 puan	60	2,51						
		59-0 puan	4	2,52						
		Toplam	315	2,58						
	İnsancıl Yeterlikler	100-90	251	2,76	Gruplararası Grupiçi Toplam	1,715 119,352 121,067	2 312 314	,858 ,383	2,242	,108
		89-76 puan	60	2,85						
		59-0 puan	4	3,35						
		Toplam	315	2,78						
	Karar Yeterlikleri	100-90 puan	251	2,66	Gruplararası Grupiçi Toplam	,265 114,060 114,325	2 312 314	,132 ,366	,362	,697
		89-76 puan	60	2,66						
		59-0 puan	4	2,92						
		Toplam	315	2,66						

Tablo 7’deki verilere göre Denetimde Etik Davranışlar ölçeğinin boyutları *Sosyal Adalet* ile *Sosyal Sorumluluk* ve Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri Ölçeğinin boyutları *Teknik Yeterlikler*, *İnsancıl Yeterlikler* ve *Karar Yeterlikleri* ile ilgili olarak öğretmenlerin algıları teftiş puanı değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmemektedir. *Sosyal*

Adalet boyutunda 89-76 teftiş puanı alan öğretmenler ile 59-0 teftiş puanı alan öğretmenler “*Çok az katılıyorum*” düzeyinde ve yine aynı grup öğretmenler *İnsancıl Yetenekler* boyutunda “*Kesinlikle Katılıyorum*” düzeyinde görüş bildirirken, bu öğretmenler haricindeki diğer öğretmenler de teftiş puanı değişkenine göre “*Katılıyorum*” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Yapılan çalışmada kullanılan ölçeklere ait boyutlar arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla yapılan korelasyon analizinin sonuçları Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8

Ölçeklerin Boyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi

Ölçek	Sosyal Adalet	Sosyal Sorumluluk	Teknik Yeterlikler	İnsancıl Yeterlikler	Karar Yeterlikler
Sosyal Adalet	1				
Sosyal Sorumluluk	,615**	1			
Teknik Yeterlikler	,647**	,560**	1		
İnsancıl Yeterlikler	,244**	,182**	,318**	1	
Karar Yeterlikler	,126*	,215**	,307**	,015	1

**p< ,01 ; *p< ,05

Tablo 8’de Denetmenlerin Etik Davranışları ve Ders Denetim Yeterlikleri ölçeklerinde yer alan toplam beş boyut arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bu tablodaki verilere göre, *Sosyal Adalet* ile *Sosyal Sorumluluk* boyutları arasında ($r= ,615$; $p< ,01$) ; *Sosyal Adalet* ile *Teknik Yeterlikler* boyutları arasında ($r= ,647$; $p< ,01$) ; *Sosyal Sorumluluk* ile *Teknik Yeterlikler* boyutları arasında ($r= ,560$; $p< ,01$) doğrusal, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Diğer yandan, *Sosyal Adalet* ile *İnsancıl Yeterlikler* boyutları arasında ($r= ,244$; $p< ,01$) ; *Sosyal Adalet* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları arasında ($r= ,126$; $p< ,05$) ; *Sosyal Sorumluluk* ile *İnsancıl Yeterlikler* boyutları arasında ($r= ,182$; $p< ,01$) ; *Sosyal Sorumluluk* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları arasında ($r= ,215$; $p< ,01$) ; *Teknik Yeterlikler* ile *İnsancıl Yeterlikleri* boyutları arasında ($r= ,318$; $p< ,01$) ; *Teknik Yeterlikler* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları arasında ($r= ,307$; $p< ,01$) düşük düzeyde, doğrusal ve anlamlı bir ilişki vardır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yapılan çalışmada denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterlik düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerekli analizler yapılmış ve elde edilen sonuçlar ile literatürde geçen araştırmaların sonuçları bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ile ilgili olarak olumlu düşünmektedirler. Öğretmenlerin algılarına göre denetmenlerin etik davranış düzeyinin, denetmenlerin ders denetim yeterlik düzeyine göre daha yüksek olması birkaç nedene bağlanabilir: (1) Denetmenlerin görev alanlarının çok geniş ve tanımsız kalması, (2) denetmenlerin iş yükünün çok fazla olması, (3) öğretmenleri değerlendirirken onların denetim ölçütlerinden haberdar olmamaları, (4) bilimsel yöntemlerin kullanılmıyormuş gibi algılanmaları (Karagözoğlu, 1972; Kayıkçı & Şarlak, 2013; Töremen & Döş, 2009).

Britton, Goodman ve Rak (2002) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, denetmenleri özellikle kendilerine rehberlik yapmak konusunda yeterli düzeyde görmemişlerdir. Töremen ve Döş (2009), Arabacı (1995), Dinçer (1986) ve Sarı (1987) tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmen görüşlerine göre denetmenlerin olumlu davranışlardan daha çok olumsuz davranışlar sergilediklerine yönelik bulgular elde edilmiştir. Benzer şekilde Houk (1999) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin, denetmenlere ve denetim sürecine güven duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Fakat bütün alt boyutlarda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre denetmenlerin hem etik davranışları ile hem de ders denetim yeterlilikleri ile ilgili daha düşük görüş bildirmeleri dikkat çekici bir durumdur. Denetmenlerin çoğunun erkek olması ve kadın öğretmenlerin erkek denetmenler tarafından denetlenmesi onlarda tedirginlik oluşturmalarından; kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha hassas olmalarından ve eleştirilere karşı daha kapalı bir tutum sergilemelerinden kaynaklanabilir. Sarı (1987) tarafından yapılan çalışmada da bayan öğretmenlerin algıları erkek öğretmenlerin algılarına göre düşük çıkmıştır. Diğer taraftan Karakuş ve Yasan (2013) tarafından yapılan çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre bayan öğretmenler lehine anlamlı düzeyde farklılığın olduğu bulunmuştur.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri branş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. *Sosyal Adalet* boyutunda branş Türkçe ve Matematik olan öğretmenlerin görüş düzeylerinin diğer öğretmenlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Bunun nedeni denetmenlerin Matematik ve Türkçe derslerine verdikleri önemden ve bu nedenle bu branştaki öğretmenlere daha fazla eleştiri veya önerilerde bulunmalarından kaynaklanabilir. Diğer bir neden de Türkçe ve Matematik öğretmenlerinin, denetmenleri kendi branşlarında yeterli görmeme algısı da olabilir benzer şekilde Gökyer (1997) ve Demir (2009)'in yaptığı çalışmalarda da branş değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu çalışmanın bulgularıyla çelişen araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Karakuş ve Yasan (2013) tarafından yapılan çalışmada, branş değişkenine göre öğretmen görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri mezun olduğu okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. *Sosyal Adalet* boyutunda Eğitim Fakültesi'nden ve Fen Edebiyat Fakültesi'nden mezun olan öğretmenler "Çok az katılıyorum" düzeyinde görüş bildirirken, diğerleri tüm boyutlarda "Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesinden mezun öğretmenlerin denetmenleri kendilerini denetleme bilgi ve beceri düzeyine sahip olmadıklarını düşünmeleri olabilir. Eğitim alanında aldıkları pedagojik formasyonun bu etkiyi oluşturduğu düşünülebilir. Sarı (1987) tarafından yapılan çalışmada Eğitim Fakültesinden mezun olan öğretmenler denetmenlerin diğer fakülte mezunlarına göre daha yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Erdem ve Eroğul (2012) ve Demir (2009)'in yaptığı çalışmalarda mezun olduğu okul türü değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmemiştir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin kıdem değişkenine göre *Sosyal Adalet* ve *Sosyal Sorumluluk* boyutlarında öğretmen görüşlerinde anlamlı farklılık görülmüştür. Bu farklılığın (0-9) yıl ile (10-19) yıl kıdem durumları arasında olduğu görülmüştür. Bütün boyutlarda (0-9) yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında daha çok denetmenlerin rehberlik yapmalarına ihtiyaç duymalarından ve meslekle ilgili deneyimlerinin az olmasından dolayı denetmenlerle daha iyi iletişim

kurmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin kıdemi arttıkça denetmenlerinin öğretmenlere karşı tutumunun daha fazla eleştirel olduğu, bu nedenle öğretmenlerin denetmenlerle empati kurmada zorluk çektikleri söylenebilir. Fakat Sarı (1987) tarafından yapılan çalışmada genç öğretmenler denetmenlerin daha az yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Kavas (2005) ile Karakuş ve Yasan (2013) tarafından yapılan çalışmalarda ise kıdem değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin yaşları arttıkça denetmenlerin etik davranışları ve ders denetim yeterliliklerine ilişkin algıları düşmektedir. Bunun nedeni kıdem değişkeninde de belirtildiği gibi öğretmenlerin genç yaşlarında denetmenleri bilgi, beceri ve tutum açısından daha yeterli görmelerinden ve denetmenlerin mesleğe yeni başlamış olan öğretmenlere daha yakın davranmalarından dolayı olduğu söylenebilir.

Denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri teftiş puanı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Denetmenlerin etik davranışları ölçeğinin *Sosyal Adalet* boyutunda (89-76) ve (59-0) aralığında puan alan öğretmenler olumlu görüş belirtmemişlerdir. Bu durumun nedeni olarak öğretmenlerin denetmenler tarafından kendilerine verilen teftiş puanını yetersiz görmeleri veya adil puanlama yapılmadığı algısına sahip oldukları gösterilebilir. Denetmenlerin Ders Denetim Yeterlikleri Ölçeğinin *İnsanclı Yeterlikler* boyutunda (59-0) aralığında puan alan öğretmenlerin oldukça olumlu görüş belirtmeleri dikkate değer bir sonuçtur. Bu da denetmenlerin yetersiz olarak değerlendirdikleri öğretmenlere karşı daha olumlu tavır sergiledikleri ve daha çok insani duyguları ön plana çıkardıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu boyut dışında, denetmenlerden yüksek denetim puanı alan öğretmenlerin, denetmenlerin etik davranışlarını daha yüksek algılamaları, beklenen bir sonuç olarak gerçekleşmiştir. Bunun yanında, düşük denetim puanı alan öğretmenler, beklendiği gibi, denetmenlerin etik davranışlarını yüksek algılamamıştır. Bu bulgu, öğretmenlerin kendi performans düşüklüğünü bir şekilde denetmelere yönelttiği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırma sonunda her iki ölçeğe ait olan boyutlar arasında ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Korelasyon analizinde *Sosyal Adalet* ile *Sosyal Sorumluluk* boyutları ve *Sosyal Adalet* ile *Teknik*

Yeterlikler boyutları ve *Sosyal Sorumluluk* ile *Teknik Yeterlikler* boyutları arasında doğrusal, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Diğer yandan, *Sosyal Adalet* ile *İnsancıl Yeterlikler* boyutları; *Sosyal Adalet* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları ve *Sosyal Sorumluluk* ile *İnsancıl Yeterlikler* boyutları; *Sosyal Sorumluluk* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları; *Teknik Yeterlikler* ile *İnsancıl Yeterlikleri* boyutları; *Teknik Yeterlikler* ile *Karar Yeterlikleri* boyutları arasında düşük düzeyde, doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Birinci ölçeğin iki boyutunun kendi aralarındaki ilişkinin, ikinci ölçeğin üç boyutunun kendi aralarındaki ilişkiye göre daha güçlü olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucunda, denetmenlerin ders denetim yeterlikleri ve denetmenlerin mesleki etik kodları ile ilgili niteliksel kalitelerinin artırılması hususunda başta lisansüstü eğitim olmak üzere farklı programların düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca denetmenlerin etik davranışları ile ders denetim yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre hem yapılan başka çalışmalarda hem de bu çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha düşük düzeyde görüş bildirme nedenleri daha detaylı araştırmalar ile incelenebilir.

Kaynakça

- Akpınar, B. (2008). Eğitim Sürecinde Öğretmenlerde Strese Yol Açan Nedenlere Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 359-366.
- Arabacı, İ. B. (1995). *İlköğretim müfettişlerinin denetim ilkeleri konusundaki yeterlikler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2008). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (2007). *Çağdaş eğitim denetimi* (5. Baskı), Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Başar, H. (1993). *Eğitim denetçisi, rolleri, yeterlikleri, seçilmesi, yetiştirilmesi*. Ankara: Pegem Yayınları No: 5.
- Britton, P.J., Goodman, J.M. ve Rak, C.F. (2002). Presenting workshops on supervision: A didactic-epierential format. *Counselor Education & Supervision*, 42(1), 31-39.
- Dareesh, J. C. (2001). *Supervision as proactive leadership*. Waveland Press. Inc, USA.
- Demir, M. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin ders teftişlerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dinçer, A. (1986). *Türk milli eğitim sisteminde denetim ve değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, A. R. ve Eroğul, M. G. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Ders Denetiminde Eğitim Müfettişlerinin Öğretmene İlişkin Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (1), 13-26.
- Gökyer, N. (1997). *İlköğretim okulları 2. kademe öğretmenlerinin ilköğretim müfettişlerinin yeterlilik alanlarına ilişkin alguları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Houk, T.A. (1999). *The clinical supervision experiences of beginning teachers: A qualitative study*. Unpublished master's thesis, Saskatchewan: University of Regina.
- Karagözoglu, G. (1972). *Türk eğitim düzeninde bakanlık müfettişlerinin rolü*. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Koordinasyon Dairesi, Ankara.
- Karagözoglu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karakuş, M. ve Yasan, T. (2013). Denetmen ve Öğretmen Algularına Göre İl Eğitim Denetmenlerinin Yeterlikleri. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 21, 1-19.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavas, E. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin denetim davranışlarına ilişkin öğretmen algı ve beklentileri*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Kayıkcı, K. ve Şarlak, Ş. (2013). Organizational Barriers which Reduce the Effectiveness of Supervision of Elementary Schools. *Elementary Education Online*, 12 (2), 461-478.
- M.E.B.(1993). *İlköğretim kurumları yönetmeliği*.
- Porter, H., Wrench, J. S. And Hoskinson, C. (2007). The Influence of Supervisor Temperament on Subordinate Job Satisfaction and Perceptions of Supervisor socio-Communicative Orientation and Approach ability Communication Quarterly. *University Park*, 55 (1), 129.
- Sarı, K. (1987). *Çorum ili ilköğretim müfettişlerinin ilkokul öğretmenlerine yapması gereken rehberliğin yeterliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seçkin, N. (1998). *Türkiye’de eğitim yönetimi*. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim sisteminde teftiş: Kavramlar, ilkeler ve yöntemler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tepe, H. (2000). Bir Felsefe Dalı Olarak Etik. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 4 (1), 9-24.
- Töremen, F. ve Döş, İ. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *International Journal of Educational Reform*, 13 (3), 295-306.
- UYTES (1995). *SPSS Bilgisayar Paket Kullanma Kursu Ders Notları*, (Uluslararası Yüksek Teknoloji Sistemleri), Elazığ: Ders Notu.
- Ünsal, E., Arıkan E. ve Birant K. U. (2012). Yazılım Mühendisliği Etiği: Literatür Taraması, XIV. *Akademik Bilişim Konferansı*.
- Yıldırım, A. (2006). İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 715-728.

İletişim:

Zülfü Demirtaş

E-posta: zdemirtas@firat.edu.tr